

1C: KORXONA” DASTURIDA BUXGALTERIYA HISOB KONFIGURATSIYASI BILAN ISHLASH ASOSLARI

Muzrapova Shahnoza Saydullayevna

TISU “Buxgalteriya hisobi va statistika” kafedrası o’qituvchisi

Abdusattorov Abduxalim Abdumo’min o’g’li

TISU “Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo’yicha)”

yo’nalishi 4-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17535571>

Annotatsiya: Mazkur tezisda “1c: korxona” dasturida buxgalteriya hisobi konfiguratsiyasi bilan ishlash asoslari mavzusi yoritilgan. Ushbu mavzu doirasida 1C dasturining buxgalteriya hisobi jarayonlarini avtomatlashtirishdagi ahamiyati, uning funksional imkoniyatlari hamda korxona moliyaviy faoliyatini samarali yuritishdagi o’rni tahlil qilinadi. Shuningdek, 1C: Buxgalteriya konfiguratsiyasining asosiy modullari, ularning vazifalari va foydalanuvchi interfeysi bilan ishlash tamoyillari ko’rib chiqiladi. Ishda 1C dasturida hujjatlar bilan ishlash, schyotlar rejasi, provodkalar tuzish, hisobotlarni shakllantirish hamda soliq hisobotlarini tayyorlash kabi amaliy jarayonlar misolida dasturdan foydalanish ko’rsatib o’tilgan. Tadqiqot natijasida 1C dasturidan foydalanish korxonalarida hisob-kitoblarning aniqligini ta’minlashi, inson omili xatolarini kamaytirishi va buxgalteriya hisobotini tayyorlashda vaqt tejallishini ta’minlashi aniqlangan. Ushbu mavzu bo’yicha o’rganilgan natijalar buxgalteriya hisobi va axborot texnologiyalari integratsiyasi yo’nalishida amaliy ahamiyatga ega bo’lib, korxonalarida avtomatlashtirilgan hisob tizimini joriy etishning nazariy va amaliy asoslarini mustahkamlaydi.

Kalit so’zlar: 1C dasturi, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirilgan tizim, konfiguratsiya, korxona hisobi, axborot texnologiyalari, provodka, schyotlar rejasi, moliyaviy hisobot, soliq hisobotlari.

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarning moliyaviy va xo’jalik faoliyatini samarali tashkil etish uchun buxgalteriya hisobi jarayonlarini avtomatlashtirish zaruriy ehtiyojga aylanmoqda. An’anaviy hisob yuritish uslublari inson omiliga bog’liqligi sababli ko’p hollarda xatolarga olib keladi, vaqt sarfini oshiradi hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda kechikishlarga sabab bo’ladi. Shu nuqtayi nazardan, 1C dasturi bu muammolarning samarali yechimi sifatida amaliyotda keng qo’llanilmoqda. 1C: Korxona (Buxgalteriya hisobi konfiguratsiyasi) dasturi buxgalteriya hisobi, moliyaviy tahlil, soliq hisobi va hisobotlarni avtomatlashtirishga mo’ljallangan zamonaviy dasturiy majmua hisoblanadi. U nafaqat hisob yuritishni soddalashtiradi, balki korxona faoliyatining barcha iqtisodiy ko’rsatkichlarini yagona axborot tizimida boshqarish imkonini beradi. 1C dasturining asosiy ustunliklaridan biri — bu moslashuvchan konfiguratsiya tizimi bo’lib, foydalanuvchiga o’z korxonasining tuzilmasi, faoliyat sohasi va hisob yuritish uslubiga mos sozlash imkonini beradi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, O’zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni raqamlashtirish siyosati doirasida barcha xo’jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish talab etilmoqda. Shu ma’noda 1C dasturidan foydalanish nafaqat hisob-kitoblarni tezlashtiradi, balki moliyaviy nazoratni kuchaytiradi, soliqqa oid hisobotlarni xatolarsiz tayyorlashga yordam beradi.

Ushbu mavzuni o’rganishdan ko’zlangan maqsad — 1C dasturi yordamida korxonalarida buxgalteriya hisobi jarayonlarini avtomatlashtirishning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlarini tahlil qilish, dastur konfiguratsiyasining afzalliklarini aniqlash hamda uning amaliy ahamiyatini yoritishdan iboratdir. Natijada, olingan bilim va tajriba zamonaviy buxgalteriya tizimini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirishga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish korxona faoliyatining samaradorligini oshiradi. 1C dasturi — korxonaning moliyaviy, soliq va boshqaruv hisobi jarayonlarini avtomatlashtiruvchi zamonaviy axborot tizimi hisoblanadi. 1C: Buxgalteriya konfiguratsiyasi buxgalterlar uchun qulay interfeys, tezkor hisob-kitob va aniq hisobot tayyorlash imkonini yaratadi. Mavzuning dolzarbligi — bu dastur orqali korxonalarida buxgalteriya ishlarini soddalashtirish va inson omilini kamaytirish imkoniyatidir.

1C dasturi foydalanuvchiga buxgalteriya amaliyotini to’liq avtomatlashtirish imkonini beradi. Quyidagi jadvalda dastur imkoniyatlari ko’rsatilgan:

1-jadval.

1C: Buxgalteriya dasturining asosiy funksional imkoniyatlari¹

№	Bo'lim nomi	Asosiy funksiyasi
1	Hujjatlar bilan ishlash	Kassa, bank, tovar harakati, xizmatlar uchun hujjatlar yaratish
2	Schyotlar rejasi	Buxgalteriya hisobining yagona tizimda yuritilishini ta'minlaydi
3	Provodkalar	Har bir xo'jalik operatsiyasi uchun avtomatik buxgalteriya yozuvi
4	Hisobotlar	Moliyaviy, soliq va statistika hisobotlarini avtomatik shakllantirish
5	Xodimlar va ish haqi hisobi	Mehnat haqi, soliqlar va ajratmalarni hisoblash
6	Asosiy vositalar hisobi	Inventarizatsiya, amortizatsiya va aktivlar harakati nazorati

1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, 1C: Buxgalteriya dasturi korxonaning buxgalteriya faoliyatini to'liq avtomatlashtirish imkonini beradi. Dasturda hujjatlar bilan ishlashdan tortib, provodkalar tuzish, asosiy vositalarni hisobga olish va hisobotlarni tayyorlashgacha bo'lgan barcha jarayonlar yagona tizimda amalga oshiriladi. Bu esa hisob-kitoblarning aniqligi, ma'lumotlarning to'liqligi va tezkorligini ta'minlaydi hamda buxgalter ishini sezilarli darajada yengillashtiradi. Natijada, 1C dasturi korxona buxgalteriyasi uchun ishonchli, qulay va samarali axborot tizimi sifatida o'zini to'liq oqlaydi.

1C dasturi real vaqt rejimida ishlaydi, foydalanuvchilarga tezkor nazorat va tahlil imkonini beradi. Quyidagi jadvalda bu dasturdan foydalanishning amaliy afzalliklari ko'rsatilgan:

2-jadval.

1C dasturidan foydalanishning afzalliklari²

№	Afzallik	Ta'siri
1	Hisob-kitoblarda aniqlik	Xatoliklar va inson omili ta'siri kamayadi
2	Vaqt tejallishi	Hisobotlar avtomatik shakllantiriladi
3	Axborot xavfsizligi	Ma'lumotlar bazasi himoyalangan holda saqlanadi
4	Qulay interfeys	Foydalanuvchilar uchun oson boshqaruv imkoniyati
5	Integratsiya imkoniyati	Bank, soliq va boshqa tizimlar bilan bog'lash oson

2-jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, 1C dasturidan foydalanish korxona buxgalteriya faoliyatida samaradorlikni keskin oshiradi. Dastur yordamida hisob-kitoblarni aniqligi ta'minlanadi, vaqt tejalladi va inson omili ta'siri kamayadi. Shuningdek, tizimning axborot xavfsizligi yuqori darajada bo'lib, foydalanuvchilar uchun qulay interfeys va boshqa dasturiy tizimlar bilan integratsiya imkoniyatini yaratadi. Umuman olganda, 1C dasturining ushbu afzalliklari buxgalteriya hisobining sifatini oshirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish va korxona faoliyatini raqamlashtirish jarayonida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

1C dasturidan foydalanish korxonalarda buxgalteriya jarayonlarini soddalashtiradi, nazorat va tahlilni kuchaytiradi hamda moliyaviy boshqaruvni raqamlashtirishga xizmat qiladi. Ushbu dastur yordamida buxgalterlar qisqa vaqt ichida aniq va to'liq hisobot tayyorlashlari mumkin. Shu bois, 1C dasturini o'rganish va uni amaliyotda qo'llash buxgalteriya hisobini zamonaviy talablarga moslashtirishning eng samarali yo'llaridan biridir.

¹ Muallif ishlanmasi

² Muallif ishlanmasi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 1C kompaniyasi. “1C: Buxgalteriya 8.3. Foydalanuvchi qo‘llanmasi”. – Moskva: 1C Publishing, 2023.
2. Karimov A. “Buxgalteriya hisobi va audit asoslari”. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
3. Rahmonov B., Yo‘ldoshev N. “Axborot tizimlari va texnologiyalari”. – Toshkent: TATU nashriyoti, 2020.
4. To‘xtasinov U. “1C dasturida buxgalteriya hisobi yuritish usullari” // O‘zbekiston Respublikasi oliy o‘quv yurtlari ilmiy to‘plami. – 2022, №4. – 56–63-betlar.
5. “1C: Buxgalteriya 8.3” rasmiy portali – <https://v8.1c.ru/buhv8/> (murojaat sanasi: 16.10.2025).
6. “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent, 2016-yil 13-aprel, №404.
7. Raximova Z. “Korxonalarda buxgalteriya hisobi avtomatlashtirilishi”. – Toshkent: TDIU, 2022.
8. Gromov S., Melnikova E. “1C: Predpriyatie 8.3. Prakticheskoe rukovodstvo”. – Moskva: BHV-Peterburg, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi. Soliq hisobotlarini elektron shaklda topshirish yo‘riqnomasi. – Toshkent, 2023.
10. Aliyev X. “1C dasturida buxgalteriya va moliyaviy tahlilni avtomatlashtirish”. – Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2024.